

Universitets- och
högskolerådet

**Kurser i nationella
minoritetskulturer och
minoritetsspråk ht 2015
och ht 2014**

Kurser i nationella minoritetskulturer och minoritetsspråk ht 2015 och ht 2014
ISBN 978-91-7561-031-3
Utgiven av Universitets- och högskolerådet 2016
Avdelningen för analys, främjande och tillträdesfrågor, Sara Brundell
Universitets- och högskolerådet, Box 45093, 104 30 Stockholm
www.uhr.se
Telefon: 010-470 03 00
E-post: registrator@uhr.se

Innehåll

Innehåll.....	3
Kurser i nationella minoritetsspråk och minoritetskulturer	4
Sammanfattning.....	4
Språk- och kulturkurser inom minoritetsspråk/-kultur.....	6
Kurser i finska.....	6
Kurser i jiddisch/judaistik.....	8
Kurser i samiska.....	9
Kurser i meänkieli.....	11
Kurser i romani chib/romsk kultur	11
Uppdragsutbildningar, ett par exempel.....	11
Ett skriande behov av lärare med kompetens inom minoritetsspråk	12

Kurser i nationella minoritetsspråk och minoritetskulturer

Sammanfattning

Fler antagna till kurser i finska, män ökar mer

Det var betydligt fler som antogs till språkkurser i finska höstterminen 2015 än höstterminen 2014. Kurserna är inte identiska mellan åren och skiljer sig i vissa fall både vad gäller innehåll och utbildningsnivå.

Vid Stockholms universitet handlade det om en ökning på cirka tolv procent mellan åren. Den ökade tillströmningen av antagna till utbildningarna vid Stockholms universitet bestod av ett högre antal män. Vid Uppsala universitet och Umeå universitet rörde det sig om en ökning på knappt 40 respektive 55 procent. Vid Uppsala universitet skedde en något högre ökning bland män och vid Umeå universitet skedde en något högre ökning bland kvinnor men män ökade relativt sett mer vid de tre universiteterna.

Minskat antal platser till kurser i judaistik, samisk kultur och samiska språk

Kursutbudet liksom antalet antagna var inom judaistik, samisk kultur och samiska språk större höstterminen 2014 än höstterminen 2015. Till språkkurser i samiska och nordsamiska vid Uppsala universitet var det delvis det omvända med betydligt fler personer som antogs höstterminen 2015 än höstterminen 2014. Kursutbudet var inte detsamma för båda åren vid Umeå universitet men däremot vid Uppsala universitet.

Fler behöriga sökande till meänkieli

Språkkurs i meänkieli gavs höstterminen 2015 med ett högre antal behöriga sökande än till höstterminen 2014. Höstterminen 2014 drogs dock utbildningen in.

Språkkurser i romani chib saknas

Språkkurser i romani chib har inte erbjudits under de senaste åren. Södertörns högskola arbetar dock med romska uppdragsutbildningar, så kallade brobygggarutbildningar, och utbildningar som är en förstärkning av kompetensen hos modersmållärare i romani chib.

Det saknas lärarutbildningar med inriktning mot grund- och gymnasieskolan

Flera aktörer har påpekat att utbildningssystemet totalt, men speciellt för de lägre klasserna, har bristfälliga resurser inom minoritetsspråk. Ett stort problem är att lagtexten, högskoleförordningen, inte tillåter att det förs in minoritetsspråk i grundlärarutbildningen.

På vägen mot att utbilda ämneslärare inom minoritetsspråk erbjuds det uppdragsutbildningar bekostade av Skolverket och Socialstyrelsen.

Bakgrund - fem nationella minoriteterna

I Sverige finns fem nationella minoriteter nämligen judar, romer, samer, Sverigefinnar och tornedalingar som talar följande minoritetsspråk - jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Sverigefinnarna på ungefär en halv miljon är den största gruppen. Språken omfattas av Sveriges ratifikation av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk och minoriteterna har en lång tradition i landet. Det som förenar

minoriteterna är att de har bott i Sverige under lång tid. Varje minoritetsgrupp har en uttalad samhörighet och en tillhörighet av religiöst, språkligt eller kulturellt slag. Hos grupperna finns dessutom en vilja att behålla sin identitet.

Vad säger lagen?

Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter liksom stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk ska utveckla skyddet för personer som tillhör nationella minoriteter och att skydda nationella minoriteters och nationella minoritetsspråks fortlevnad.¹ Minoritetspolitiken² blev år 2000 ett eget politikområde i Sverige.

Sedan den 1 januari 2010 gäller även en lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)³. Lagen – som ersatt de tidigare lagarna som gällde samiska, finska och meänkieli – omfattar alla fem nationella minoritetskulturerna och deras språk finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Vidare ger den nya lagen (2009:724) minoritetskulturerna ett så kallat grundskydd som bland annat innebär att förvaltningsmyndigheter ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter. Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem exempelvis genom samråd.

Lärförsörjningen inom nationella minoritetsspråk

Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket främjas särskilt. I skollagen (2010:800) som gäller från 1 juli 2011 står det att modersmålsundervisning i ett nationellt minoritetsspråk ska erbjudas även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. I tidigare lagtext krävdes det att elevens vårdnadshavare hade språket som modersmål.

I skolförordningen (SFS 2011:185) står det dock att undervisningen ska ske under förutsättning att det finns en "lämplig" lärare och att eleven har grundläggande kunskaper i språket. "Dessa krav är potentiellt lägre än för lärare som ska undervisa i de flesta andra skolämnen" skriver den tidigare myndigheten Högscoleverket (2011).⁴ Om det saknas sökande som har relevant utbildning kan en person som saknar dels lärarexamen eller förskollärarexamen, dels behörighetsbevis anställas utan tidsbegränsning som lärare i modersmål. Men personen ska ha tillräcklig kompetens i modersmålet och dessutom ska det finnas skäl att anta att den sökande är lämpad att bedriva undervisningen.

---

¹ <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/rattigheter-for-nationella-minoriteter> (2015-10-28)

² Nationella minoriteter- Regeringen, <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/nationella-minoriteter/> (2015-10-27)

³ SFS 2009:724. *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk*

⁴ Högscoleverket (2011). *Lärförsörjningen för de nationella minoriteterna – hur kan den tryggas.* (2011: 14 R) (s.34)
<http://uka.se/download/18.1ff6bf9c146adf4b496746/1404208766865/1114R+L%C3%A4rf%C3%B6rs%C3%B6rjningen+f%C3%B6r+de+nationella+minoriteterna+-+hur+kan+den+tryggas.pdf> (2015-10-27)

Lärosäten med nationellt ansvar

Lunds universitet, Södertörns högskola, Umeå universitet och Stockholms universitet har sedan 2012 ett nationellt ansvar för att stärka minoritetsspråken. Lunds universitet har fått i uppdrag att utveckla jiddisch-studier. För övriga lärosäten innebär ansvaret att både utveckla språkstudierna och att erbjuda lärarutbildning.

Undervisningen ska både ske i och ges på språken och ansvarsfördelningen ser ut på följande sätt: Södertörns högskola ansvarar för romani chib, Umeå universitet för samiska och Stockholms universitet för finska respektive meänkieli.

Språk- och kulturkurser inom minoritetsspråk/-kultur

Nedan redovisas behöriga sökande och antagna till språk- och kulturkurser inom respektive minoritetsspråk/minoritetskultur höstterminen 2014 och höstterminen 2015 från produktionsdatabasen NyA. Enbart kurser och utbildningar med behöriga sökande och antagna personer redovisas. Om det inte har getts någon kurs under de senaste åren redovisas den senast erbjudna kursen inom området. Dessutom redovisas befintliga ämneslärarprogram samt vissa uppdragsutbildningar som inte finns med i antagningssystemet. Det är övervägande kvinnliga sökande till kurserna inom minoritetsspråk/minoritetskultur. Det förekommer att sökande och antagna till språk- och kulturkurserna inte kan könsuppdelas på grund av att de inte har svenskt personnummer. I de fallen står det i texten "utan svenskt personnummer".

Kurser i finska

Språkkurser i finska

Höstterminen 2015 gavs kurser i finska språket på Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet. Behöriga sökande var cirka 250 personer till kurserna i finska vid Stockholms universitet, cirka 200 personer vid Umeå universitet och cirka 580 personer vid Uppsala universitet.

Totalt antogs 371 personer, vilket är knappt 35 procent mer än 2014. Per lärosäte antogs ca 120-130 personer till någon kurs i finska språket. De antagna till utbildningarna är till övervägande delen kvinnor. Vid Umeå universitet är fördelningen ungefär 75 procent kvinnor och 25 procent män. Vid Stockholms universitet är drygt 60 procent kvinnor och knappt 40 procent män och vid Uppsala universitet 65-70 procent kvinnor och 30-35 procent män.

Höstterminen 2014 var de behöriga sökande cirka 260 till kurserna vid Stockholms universitet, cirka 130 vid Umeå universitet, drygt 450 personer vid Uppsala universitet.

2014 antogs totalt 278 personer. Antagna till Stockholm, Umeå och Uppsala handlade om mellan 80 och 105 personer och högst antal antagna gällde utbildningarna i Stockholm. Kvinnorna utgjorde cirka 70 procent och män således cirka 30 procent vid samtliga universitet.

Höstterminen 2014 och höstterminen 2015 gavs flera av kurserna som distanskurser vid Umeå och Uppsala universitet (se tabell 2 och tabell 3).

Tabell 1. Personer som antagits till språkkurser i finska vid Stockholms universitet efter kön, ht 2014 respektive ht 2015⁵

Utbildningens namn	Antagna ht 2014			Antagna ht 2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Finska som främmande språk – kandidatkurs	0	3	3	0	0	0
Finska som främmande språk I	41	24	65	42	24	66
Finska som främmande språk II	5	1	6	3	4	7
Finska, kandidatkurs	1	0	1	2	0	2
Finska, Språkvetenskaplig teori och metod				0	0	0
Finska I	17	2	19	23	14	37
Finska, syntax	1	0	1			
Nufinska med språkvårdsövningar	8	2	10	3	3	6
	73	32	105	73	45	118

Tabell 2. Personer som antagits till språkkurser i finska vid Umeå universitet efter kön, ht 2014 respektive ht 2015⁶

Utbildningens namn	Antagna ht 2014			Antagna ht 2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Finska A, Grammatik och muntlig kommunikation	7	6	13	13	1	14
Finska A, Textläsning och skriftlig kommunikation (ortsoberoende)	9	2	11	12	2	14
Finska C, Grammatik och litteratur (ortsoberoende)				3	0	3
Finska, Läsförståelse I				37	14	51
Finska, Nybörjarkurs (steg 1-2)	21	11	32	21	8	29
Finska för yrkesbruk (ortsoberoende)	7	0	7	9	4	13
Finska, Standardfinska för sverigefinska och finlandsvenska studerande I (ortsoberoende)	12	5	17			
	56	24	80	95	29	124

Tabell 3. Personer som antagits till språkkurser i finska vid Uppsala universitet efter kön, ht 2014 respektive ht 2015⁷

Utbildningens namn	Antagna ht 2014			Antagna ht 2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Finska C1 (ortsoberoende)	0	1	1	2	0	2
Finska C2 (ortsoberoende)	0	1	1	1	1	2
Finska I (ortsoberoende)	26	8	34	23	11	34
Finska II (ortsoberoende)				18	9	27
Finsk-ugriska språk D1, inriktning Finska	3	1	4	0	1	1
Finska, baskurs A (ortsoberoende)	29	16	45	33	21	54
Finska, fortsättningskurs B (ortsoberoende)	5	1	6	7	2	9
Finska – kandidatkurs	2	0	2			
	65	28	93	84	45	129

⁵ Ht 2014, 4 personer utan svenskt personnummer tillkommer.

⁶ Ht 2014 resp. ht 2015, 1 resp. 6 personer utan svenskt personnummer tillkommer.

⁷ Ht 2014 resp. ht 2015, 3 resp. 2 personer utan svenskt personnummer tillkommer.

Finsk kultur och finskt samhälle

Höstterminen 2014 gavs en kurs vid Uppsala universitet i finsk kultur, *Finsk kultur och finskt samhälle*. Till kursen fanns cirka 70 behöriga sökande och 22 antagna (17 kvinnor, 5 män) till utbildningen. Denna kurs gavs inte höstterminen 2015.

Kurser i jiddisch/judaistik

Språkkurser i jiddisch

Vid Lunds universitet var det färre behöriga sökande höstterminen 2015 än höstterminen 2014 men det var lika många antagna. Höstterminen 2015 gavs språkkurser i *jiddisch: språk och litteratur* med 40 behöriga sökande med ungefär lika många män som kvinnor och 23 antagna (12 kvinnor, 11 män). En av de 23 personerna har antagits till fortsättningskursen.

Motsvarande uppgifter för höstterminen 2014 var cirka 50 behöriga sökande med ungefär lika många män som kvinnor och 25 antagna (10 kvinnor, 12 män, 3 personer utan svenskt personnummer) till utbildningarna varav fem personer (1 kvinna, 2 män, 2 personer utan svenskt personnummer) antogs till fortsättningskursen.

Höstterminen 2014 gavs distansutbildningar i Jiddisch - Jiddisch: *Språk och litteratur, fortsättningskurs I* och *Jiddisch: Språk och litteratur, nybörjarkurs I*.

Tabell 4. Personer som antagits till språkkurser i jiddisch vid Lunds universitet efter kön, ht 2014 respektive ht 2015⁸

Utbildningens namn	Antagna ht 2014			Antagna ht 2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Jiddisch: Språk och litteratur, nybörjarkurs I	9	10	19	11	11	22
Jiddisch: Språk och litteratur, nybörjarkurs II	0	0	0	0	0	0
Jiddisch: Språk och litteratur, fortsättningskurs I	1	2	3	1	0	1
Jiddischlitteratur efter 1945	3	1	4			
	13	13	26	12	11	23

Judaistik

Lunds universitet är det enda universitet i Skandinavien som har upprättat en professur för enbart judaistik. Det skedde en stor minskning av antal behöriga sökande och antagna i judaistik mellan höstterminen 2014 och höstterminen 2015.

Vid Lunds universitet gavs höstterminen 2015 kurser i judaistik utifrån ett kulturellt perspektiv. Behöriga sökande var cirka 150 personer och 65 personer

⁸ Ht 2014, 4 personer utan svenskt personnummer tillkommer.

(35 kvinnor, 29 män, 1 person utan svenskt personnummer) antogs till någon av utbildningarna.

Motsvarande uppgifter för höstterminen 2014 var cirka 260 behöriga sökande, 125 antagna personer (63 kvinnor, 60 män, 2 personer utan svenskt personnummer).

Höstterminen 2014 gavs distansutbildningar i *Judaistik: Judendom som levd religion* och *Judaistik: Judisk historia och kultur*.

Tabell 5. Personer som antagits till judaistik vid Lunds universitet efter kön, ht 2014 respektive ht 2015⁹

Utbildningens namn	Antagna ht 2014			Antagna ht 2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Judaistik: Judisk historia och kultur	23	23	46	27	15	42
Judaistik: Sionism - från utopi till ideologi	0	1	1	3	5	8
Judaistik: Judendom som levd religion	14	15	29	2	6	8
Judaistik: Kandidatkurs	1	0	1			
Judaistik: Uppsats	1	0	1			
Judarnas historia i Sverige	7	11	18			
Judaistik: Klassiska judiska texter	14	9	23			
Judaistik: Judisk mystik				3	3	6
	60	59	119	35	29	64

Kurser i samiska

Språkkurser i samiska

Vid Umeå universitet skedde det mellan höstterminen 2014 och höstterminen 2015 en minskning av antalet behöriga sökande och antagna till språkkurser i *samiska* och *nordsamiska*. Höstterminen 2015 handlar det om 50 behöriga sökande och 38 personer (31 kvinnor, 7 män) som antagits till någon av språkkurserna. Huvudsakligen handlar det om antagna till studier på grundnivån.

Höstterminen 2015 gavs en distansutbildning i *Samisk morfologi* med en person som antagits till utbildningen.

Höstterminen 2014 var det cirka 110 behöriga sökande och knappt 70 (54 kvinnor, 14 män) som antagits till språkkurser i samiska och nordsamiska vid Umeå universitet. Kursutbudet skiljer sig mellan åren.

Vid Uppsala universitet har det däremot skett en ökning av antalet behöriga sökande och antagna till språkkurser i samiska och nordsamiska. Höstterminen 2015 gavs språkkurser i samiska och nordsamiska. Det handlar om cirka 130 behöriga sökanden och 69 som antagits (56 kvinnor, 13 män) till någon av språkkurserna. Motsvarande uppgifter för höstterminen 2014 var cirka 110 behöriga sökanden och 50 personer som antogs (39 kvinnor, 11 män). Höstterminen 2014 gavs distansutbildningar i *Nordsamiska I*, *Nordsamiska II*, *Nordsamiska baskurs A* och *Nordsamiska fortsättningskurs B*.

⁹ Ht 2014 respektive ht 2015, 1 person utan svenskt personnummer tillkommer.

Tabell 6. Personer som antagits till språkkurser i samiska och nordsamiska vid Umeå universitet efter kön, ht 2014 respektive ht 2015¹⁰

Utbildningens namn	Antagna ht 2014			Antagna ht 2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Samisk morfologi (ortsberoende)				1	0	1
Samisk fonologi	2	0	2			
Samiska: Lulesamiska B	4	1	5			
Samiska: Lulesamiska, Nybörjarkurs (steg 1-2)	15	6	21			
Samiska: Nordsamiska B	3	0	3			
Samiska: Sydsamiska B	2	0	2			
Samiska: Sydsamiska, Nybörjarkurs (steg 1-2)	28	7	35			
Samiska A, Lulesamiska				9	5	14
Samiska A, Nordsamiska				4	0	4
Samiska A, Sydsamiska				15	1	16
Samiska C, Samisk språkvetenskap				2	1	3
	54	14	68	31	7	38

Tabell 7. Personer som antagits till språkkurser i samiska vid Uppsala universitet efter kön, ht 2014 respektive ht 2015¹¹

Utbildningens namn	Antagna ht 2014			Antagna ht 2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Nordsamiska I (ortsberoende)	14	4	18	20	6	26
Nordsamiska II (ortsberoende)	2	0	2	7	0	7
Nordsamiska, baskurs A (ortsberoende)	19	6	25	25	6	31
Nordsamiska, fortsättningskurs B (ortsberoende)	1	0	1	2	0	2
Samiska C2	3	1	4	2	1	3
	39	11	50	56	13	69

Samisk kultur

Vid Umeå universitet har det skett en minskat antal behöriga sökande samt antagna till *Samiska A, samiska kulturstudier* mellan höstterminen 2014 och höstterminen 2015. Höstterminen 2015 var det drygt 82 behöriga sökande och 45 antagna (35 kvinnor, 10 män). Höstterminen 2014 var det 135 behöriga sökande till fem kurser i samisk kultur varav 111 var behöriga sökande till *Samernas kultur och religion*. Till de fem kurserna antogs totalt 65 personer (58 kvinnor, 5 män, 1 person utan svenskt personnummer). Kursen *Samernas kultur och religion* var den absolut största utbildningen med 50 antagna (46 kvinnor, 4 män).

Höstterminen 2015 gavs en distansutbildning i *Samiska A, jämförande urfolkstudier I*.

¹⁰ Ht 2014 respektive ht 2015, 4 personer respektive 5 personer utan svenskt personnummer tillkommer

¹¹ Ht 2014 1 person utan svenskt personnummer tillkommer.

Tabell 8. Personer som antagits till kurser i samisk kultur vid Umeå universitet efter kön, ht 2014 - ht 2015¹²

Utbildningens namn	Antagna ht 2014			Antagna ht 2015		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Samiska A, Samiska kulturstudier				7	0	7
Samernas kultur och religion	46	4	50			
Samiska kulturstudier B	4	0	4			
Samiska studier, Expressiva kulturer	3	0	3			
Samiska studier, Forskningsmetoder i urfolksstudier	4	0	4			
Samiska A, Jämförande urfolksstudier I (ortsberoende)				28	10	38
Samiska studier: Jämförande urfolksstudier II	2	1	3			
	59	5	64	35	10	45

Kurser i meänkieli

Språkkurs i meänkieli

Vid Umeå universitet gavs höstterminen 2015 en nybörjarkurs i meänkieli. Det var 197 behöriga sökande och bland dem antogs 80 personer, 63 kvinnor och 17 män.

Höstterminen 2014 var det 99 behöriga sökande till utbildningen, 68 kvinnor och 31 män, men Umeå universitet valde då att dra tillbaka utbildningen.

Kurser i romani chib/romsk kultur

Språkkurs i romani chib

Vid Linköpings universitet gavs 2008 en språkkurs i romani chib till vilken det var 14 behöriga sökande och 7 personer (3 kvinnor, 4 män) som antogs till utbildningen. Ingen utbildning har getts efter det.

Romsk kultur

Vid Linköpings universitet gavs 2008 en kurs i romska identiteter till vilken det var 14 behöriga sökande och 3 personer (2 kvinnor, 1 man) som antogs till utbildningen. Ingen utbildning har getts efter det.

Uppdragsutbildningar, ett par exempel

Uppdragsutbildningar gavs på vissa lärosäten Stockholms universitet, Södertörns högskola och Umeå universitet höstterminen 2015.

På Stockholms universitet gavs *Meänkieli, Muntlig kommunikation med kulturorientering, uppdragsutbildning, 7,5 hp*. Totalt var det 9 deltagare, varav en person var ny höstterminen 2015.

På Södertörns högskola har det under höstterminen startat en utbildning som är en förstärkning av kompetensen hos modersmåslärare i romani chib 2015-2017 (37,5 hp) för 30 modersmåslärare i romani chib från hela landet.

Vid Umeå universitet finns det en uppdragsutbildning för modersmållärare i samiska med 7 deltagare som började höstterminen 2014 och ytterligare 12 deltagare som har börjat höstterminen 2015.

Södertörns högskola har ett regeringsuppdrag att starta en ämneslärarutbildning med inriktning mot romani chib. Som ett steg på vägen mot ämneslärarutbildningen arbetar Södertörns högskola med romska uppdragsutbildningar så kallade brobygggarutbildningar. Brobygggarutbildningarna riktar sig till romer som ska fungera som framtida brobyggare inom framförallt skolan. Brobyggarna ska vara en länk mellan elev, föräldrar och skola. Utbildningarna är uppdragsutbildningar bekostade av Skolverket.

På uppdrag av Socialstyrelsen erbjuds även på Södertörns högskola en pågående romsk brobygggarutbildning med inriktning mot socialtjänsten och hälso- och sjukvården med tio deltagare.

Ett skriande behov av lärare med kompetens inom minoritetsspråk

Högskoleverket föreslog insatser inom hela utbildningssystemet

Högskoleverket (2011) föreslog att regeringen bland annat skulle utreda hur en förskolläraryxamen och grundläraryxamen med inriktning mot fritidshem ska förberedas för yrkesutövning i förskola respektive fritidshem. Man föreslog också att en grundläraryxamen med inriktning mot årskurs 4-6 ska kunna lägga till "nationellt minoritetsspråk" bland valbara områden.

När det gäller ämnesläraryxamen med inriktning mot årskurs 7-9 respektive gymnasieskolan i examensordningen borde man förtydliga studenternas möjlighet att läsa 45, 90 eller 120 högskolepoäng i något av de nationella minoriteternas språk och kultur. Dessutom borde det finnas en möjlighet att läsa ämnesdidaktik för det aktuella språket.

Högskoleverket menade att det är viktigt med insatser inom hela utbildningssystemet. "Ett helhetsgrepp – där insatser inom förskola, grundskola, gymnasieskola, högskola, lärarutbildning och lärarfortbildning, folkbildning, forskning, utveckling av ämnesdidaktik, läromedelsproduktion och revitaliseringsinsatser samspelar – är absolut nödvändigt för att skapa en hållbar utveckling i de nationella minoritetsspråken." (Högskoleverket, 2011, s. 84).

Brist på förskollärare och grundlärare

Den Sverigefinska gruppen påtalar bristen med utbildade förskollärare. Sisuradions kartläggning 2014 av förvaltningskommunerna visade att färre än hälften av förvaltningskommunerna, 21 av 52, kan erbjuda finsk förskola.¹³ Utbildningsutbudet mot grundskolans lägre klasser eller förskola i något av de nationella minoritetsspråken är bristfälligt.

Umeå universitet har påbörjat ett samarbete med andra lärosäten som har ansvar för minoritetsspråk. Tillsammans kommer lärosätena försöka påverka beslutsfattarna att

---

¹³ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=185&artikel=5978428>

starta en grundläro utbildning mot årskurs 1-3 och 4-6 i samiska språk då högskoleförordningen idag inte tillåter att det förs in minoritetsspråk i grundläro utbildningen.¹⁴

Fler ämnesläro program behövs

Stockholms universitet har sedan höstterminen 2014 erbjudit ämnesläro program med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9, finska som modersmål och engelska. Antal sökande till utbildningen höstterminen 2014 var totalt 12 personer och 5 personer antogs till utbildningen. Motsvarande uppgifter för höstterminen 2015 var 14 sökande respektive 6 antagna till utbildningen. De antagna var två kvinnor och en man (3 personer saknade svenskt personnummer).

Vid Umeå universitet erbjöds för första gången höstterminen 2015 ämnesläro programmet för gymnasieskolan med ingångsämne samiska som modersmål med en sökande som sedan valde att avstå från platsen.

För två av de nationella minoritetsspråken har regeringens uppdrag uppfyllts. Återstår för Stockholms universitet att få till stånd ämnesläro utbildning för meänkieli och för Södertörns högskola att erbjuda ämnesläro utbildning inom romani chib i enlighet med regeringsuppdrag.

---

¹⁴ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=6286038> och https://www.riksdagen.se/sv/Dokument_Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Hogskoleforordning-1993100_sfs_1993_100/?bet-1993:100